

5 augustus 2018 – 7^e zondag van de zomer
Daniël 3 – incl. apocriefe verzen over de vuuroven
Over onzinnige liturgie... en hoe die te weerstaan

Lezing: Daniël 3

Daniël 3 vulden we aan met een fragment uit de apocriefe gedeeltes van het boek Daniël, als toeleiding tot het samen zingen van het lied van de drie mannen in de oven:

Daniël 3, 23 - 28 – apocrief

Daniël 3, 23 - 28 Apocrief:

*De dienaren van de koning die de mannen in de oven hadden geworpen,
bleven het vuur opstoken met aardolie, teer, vlasvezels en takkenbossen.*

*De vlammen laaiden wel negenveertig el boven de oven op,
ze sloegen uit en verbrandden de Chaldeeën die rond de oven stonden.*

*Maar de engel van de Heer was bij Azarja en de twee anderen in de oven
neergedaald en joeg de vuurzee de oven uit.*

*Midden in de oven liet hij een koele wind waaien, zodat het vuur hen niet eens
aanraakte; ze voelden geen pijn en hadden er in het geheel geen last van.*

*Toen zongen de drie mannen in de oven als uit één mond lofliederen en
verheerlijkten en prezen God:*

Gij werken des Heren, zegent de Heer – LB 154a

melodie B

melodie A

Gij wer - ken des He - ren, ze - gen, de Heer,
ja loof en ver-hef Hem in eeu-wig - heid.

melodie B

Gij en - ge - len, he - mel - se mach - ten,
gij ster - ren, als he - mel's, gij zon en gij ma - n,
ze - gen de Heer.

3 Gij winden van God en gij regen,
gij sneeuw en gij ijs en gij hitte en vuur,
zegen de Heer.

melodie B

4 Gij bliksems en donkere wolken,
gij nachten en dagen, gij duister en licht,
zegen de Heer.

melodie A

5 Gij aarde des Heren, zegen de Heer,
ja loof en verhef Hem in eeuwigheid.

melodie B

6 Gij bergen en glooiende heuvels,
rivieren en zeeën en gij oceaan,
zegen de Heer.

melodie B

7 Gij bomen, gij gras en gij bloemen,
gij vissen en wat er in 't water bestaat,
zegen de Heer.

melodie B

8 Gij vogels omhoog en gij dieren,
gij mensen die over de aarde krioelt,
zegen de Heer.

melodie A

9 Gij Israël, volk van God, zegen de Heer,
ja loof en verhef Hem in eeuwigheid.

melodie B

10 Gij priesters en dienaars des Heren,
gij geesten en zielen der kinderen Gods,
zegen de Heer.

melodie B

11 Die nederig zijt in het leven,
loof God, want Hij heeft ons bevrijd uit de hel,
zegen de Heer.

Als lofprijzing ná de lezing – LB 154a

melodie B

12 Bevrijd uit de laaiende vlammen,
Hananja, Asarja en Misaël,
zegen de Heer.

melodie A

13 De Heer is verheven, zegen de Heer,
ja loof en verhef Hem in eeuwigheid.

Gemeente van de Levende,

“En dus knielden *alle* volken en naties, welke taal zij ook spraken, zodra ze de muziek van hoorn, panfluit, lier, luit, citer en andere instrumenten hoorden, en bogen zij in aanbidding...” Viermaal klonk dit vers!

Het is eigenlijk gewoon liturgie, wat er beschreven wordt, in het verhaal van Daniël. Nee, geen liturgie van de kerk. Het is bepaald niet zo dat de kerk het alleenrecht heeft op liturgie. Integendeel... Ook de wereld van geld en macht, ook de modérne, geavanceerde wereld van geld, macht, media en reclame kent z'n rituele dansen, kent z'n 'steeds hetzelfde liedje', maakt graag gebruik van de wet van de herhaling, eindeloze herhaling... kent z'n eigen riedels, een eindeloze cadans van steeds dezelfde deuntjes...:

... Dát is dus 'liturgie'. En zo'n liturgie doet wat met ons. Als zo'n refrein, zo'n keervers, maar vaak genoeg wordt herhaald, dan laat dat je niet onberoerd, dan gaat dat wat met je doen.

Dát is de kracht van liturgie... dat het wat met je doet. Dat het je meeneemt, meesleept zelfs.

Wij mensen van de 21^e eeuw noemen onszelf graag individualistisch... een soort geuzennaam. Er kleeft een beetje een moreel oordeel aan, maar tegelijk zijn we er maar wat trots op – op ons individualisme: Gewoon jezelf zijn...

En ondertussen staat onze 'individualistische' cultuur bol van de hypes, de rages, steeds massalere festivals... om van de macht van de mode maar niet te spreken. Mode die de basis is van zo veel verspilling... En ja, ik weet het, de preek wordt zo behoorlijk oubollig...

["Je kunt wel merken dat Zuurmond ook boven de '50 is gekomen"- Ja, een tijdje geleden trouwens al. En ja, Zuurmond geeft graag toe dat hij af en toe inderdaad last heeft van een generatiekloofje... Gisteren nog, tijdens dat twaalf uur durende dance-festival op de Vliegbasis. Mij leek het meer een moderne vorm van marteling – maar misschien kwam dat omdat in Enschede-Noord, op twee kilometer afstand alleen de dreunende bassen waren

overbleven... En toch, iets zegt mij dat die dreun dichterbij alleen nog maar helser moet zijn geweest – maar goed].

Maar oubollig of niet, waar het om gaat, in Daniël 3, is dat we die manipulatie van de massa, met al die moderne massa-technieken, leren herkennen als een vorm van liturgie. Seculiere – volstrekt buiten-kerkelijke, wereldse – liturgie. Maar daarom niet minder meeslepend. Meeslepende liturgie... die meer dan ons lief is onze smaak bepaalt, ons gevoel, onze emoties, onze mening... onze keuzes... onze kleine én ook heel grote keuzes:

In de aanloop naar de tweede Golfoorlog, in 2003, werd voortdurend, als een soort keervers, herhaald dat Irak zou beschikken over massavernietigingswapens... die bovendien ook nog eens binnen *no time* tegen West Europa zouden kunnen worden ingezet. Steeds meer stemmen mengden zich in dat koor. Steeds meer media, van rechts tot links, deden mee in wat steeds meer een rituele dans werd. Columnisten, nogmaals, van rechts tot links, overtroffen elkaar in vastberadenheid. Kranten en nieuwsrubrieken sloten steeds meer alle ruimte voor nuance... Steeds scherper klonk het refrein: “we moeten wat doen”. En steeds meer werden we het eens. En dus knielden in maart 2003 *alle* volken en naties, welke taal zij ook spraken, zodra ze de muziek van hoorn, panfluit, lier, luit, citer en andere instrumenten hoorden, en bogen zij in aanbidding...”

Ofwel, bijna de hele wereld, welke taal zij ook spraken, trok ten oorlog. Op basis van, naar later bleek, bewuste leugens. Dat is de kracht van de liturgie. Van moderne, seculiere liturgie.

Drie Joodse jongens weigeren te buigen.

Wat is de kracht van hun verzet?

Die kracht zit daarin dat zij een ander lied hebben leren zingen.

Tegen de liturgie van de waan verzet je je niet door alleen maar ‘nee’ te roepen, door alleen maar kritisch proberen te zijn, lekker recalcitrant: als iedereen naar rechts loopt loop ik naar links – welke kant dat ook is. Maar zo werkt het niet.

Daarvoor is liturgie veel te machtig, veel te verleidelijk – het sleept je zo maar mee, en denk niet dat jij staande blijft. Ons zogenaamde individualisme is akelig weerloos, vrees ik, tegen de machten van mode en reclame.

Nee, de kracht van het verzet van de drie vrienden van Daniël – opvallend genoeg komt Daniël zelf in het verhaal niet voor – is dat zij een ander liedje hebben leren zingen.

Andere liturgie hebben geleerd.

Het lied van Geloof, Hoop en Liefde. De liturgie van gerechtigheid en vrede.

Door dat lied te zingen, elke dag opnieuw... blijven zij vrij. De ruimte in hun hart en hoofd die de koning op wil eisen is al bezet.

Bezeten door een ander verhaal.

En je kunt niet twee heren dienen.

Daarom kunnen zij simpelweg niet meer buigen... meebuigen, ook als iedereen buigt als de muziek klinkt.

Ook dát is de kracht van liturgie... Heilzame kracht, van heilzame liturgie. Van heilzame discipline.

Daarom zingen wij vandaag mee met die drie jongens. Van het begin van deze dienst tot het eind, alleen hún lied.

Het lied van die drie jongens die blijven zingen... omdat ze dat nu eenmaal zo geleerd hebben. Gewoon uit discipline. De discipline van de hoop.

Daarom *blijven* zij zingen. Tot in de oven toe. Nee, niet omdat ze weten van de uitkomst. "Zelfs al redt Hij ons niet", zo zeggen ze... Het is haast Klaas Hendrikse: "Geloven in een God die niet bestaat" Zelfs al bestaat Hij niet... zelfs al redt Hij ons niet, dan nog kunnen we niet buigen voor u, want in ons hoofd, in ons hart zit nu éénmaal een ander liedje, andere liturgie. En daarmee is de plek die u opeist, grote koning, al bezet.

Ze zingen dit lied... omdat ze dat nu éénmaal zingen. Elke dag. Liturgie. Discipline. De discipline van de hoop – die alle wanhoop kan weerstaan.

Hoe heilzaam kan liturgie zijn. Déze liturgie. De liturgie van die drie vrienden van Daniël.

Hun lied... hun refrein. Dat de hele wereld insluit. Dat iedereen met iedereen, alles met alles verbindt: Alle schepselen, zegen de Heer. Heel de aarde, zegen de Heer. Ja, loof en verhef hem hem in eeuwigheid. Ja, loof en verhef hem in eeuwigheid. Ja, loof en verhef hem in eeuwigheid.

Wat een prachtig lied. Dat wat met ons wil doen.

Het wil ons alleen maar vrij maken.

Om te leven.

Tegen alle klippen op, tot in de oven toe: Léven.

Mathijs, goede cantor, opperzangmeester. Leer ons hun lied. Leer ons vandaag dít lied. In tal van vormen, in álle toonaarden. Maar dit lied. Leer het ons hoofd. Leer het ons hart. Leer het ons geweten! Zodat het ons nooit meer loslaat. Het zal ons zo goed doen. We hebben dit lied zó nodig.

Zingen – Wij loven U met man en macht – Zingend Geloven III / 15

ZG3 15

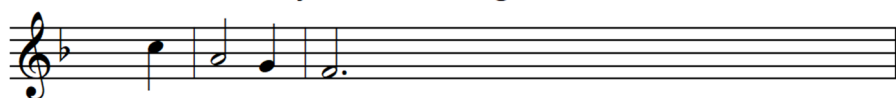
Melodie A (vrouwen):

Wij lo- ven U met man en macht,

uw naam zij al- le roem ge-bracht

in eeu-wigheid.

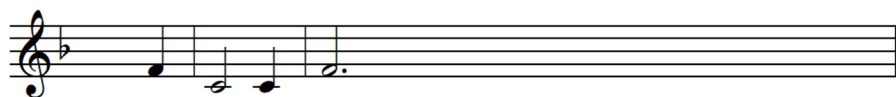
Melodie B (mannen):

Gij ze- telt in uw hei- lig- dom

de diep- ten prij- zen U al- om

in eeu-wigheid.

3 *Melodie A vrouwen + B mannen door elkaar*

Geloofd Gij op uw troon van vuur,
waar Gij uw koninkrijk bestuurt.
Het wankelt niet, Gij rekt zijn duur
in eeuwigheid.

4 *Melodie A – vrouwen*

Gij werken door de Heer gemaakt,
looft Hem, gij engelen die waakt,
loof Hem, gij hemeldak dat blaakt
in eeuwigheid.

5 *Melodie B – mannen*

De waterbogen bovenaan,
de sterren en gij zon en maan:
beschrijft Hem in uw hoofse baan
in eeuwigheid.

6 *Melodie A vrouwen + B mannen door elkaar (etc. etc.)*

Daar stijgen druppels uit de zee,
regen en dauw, gij trilt gedwee
en zingt met alle winden mee
in eeuwigheid.

7 Gij wilde vlagen van het weer,
met al uw luimen op en neer,
zomer en winter, juicht de Heer
in eeuwigheid.

8 De rijm die 's nachts de aarde dekt,
het licht dat onze dagen wekt,
prijst God, die alle tijd voltrekt
in eeuwigheid.

9 De kou maakt klein en ingekeerd,
Gods majesteit wordt ons geleerd
door ijs en sneeuw, Hij zij geëerd
in eeuwigheid.

10 Davert de donder door de lucht,
zweepslagen op de wolkenrug,
het onweer roemt de Heer geducht

in eeuwigheid.

11 De aarde glooit, een golvend lied
stijgt boven 't hoogste berggebied,
de kleinste bloem vergeet Hem niet
in eeuwigheid.

12 Fonteynen heffen hymnen aan,
de zeeën, de rivieren gaan
in koor, gestuwd door Liwjathan
in eeuwigheid.

13 De vogels zijn steeds hoog van toon,
het vee beneden is wat loom,
maar loeit en blaas gepast en vroom
in eeuwigheid.

14 Mensen, looft God, leeft van de wind,
weest niet bezorgd, weest welgezind
en zingt met Israël, Gods kind
in eeuwigheid.

15 Gij priesters in het heilig huis,
gij knechten van de offerspijs
die voorgaat: houdt de goede wijs
in eeuwigheid.

16 Gij zielen die aan God behaagt
of die de boze eeuw verdraagt:
Looft God, die trouw en ootmoed vraagt
in eeuwigheid.

17 En wij gedrieën in het vuur,
de hel was bij ons in dit uur.
Aanbidt de Heer; zijn bijstand duurt
in eeuwigheid.

18 Hij heeft ons uit de dood geleid,
de God der goden wint het pleit.
Looft Hem in zijn weldadigheid
in eeuwigheid.
Amen.

We begonnen overigens de dienst ook al met het lied van de drie mannen (LB 154b)
– en de lofzang is deze Daniëlweken élke zondag al een bewerking van dit apocriefe
lied – nl. ‘Loof de Heer al wat gemaakt is’ – Tussentijds 55.

Als slotlied zongen we ten vijfde male de lofzang van de drie mannen in de oven –
nu in de versie van Taizé:

Zing een lof-lied voor de Heer, loof en prijs de Heer,
Loof de Heer, on-ze God! Loof de Heer, on-ze

God! lof - zing de naam van de Heer.
Loof de Heer, on-ze God! Loof de Heer, on-ze God!

He-me-len, loof de Heer, en-ge-len des He-ren, loof de Heer,
Loof de Heer, on-ze God! Loof de

Heer, on-ze God! zon en maan, loof de Heer.
Loof de Heer, on-ze God! Loof de Heer, on-ze God!

Ster-ren aan de he-mel, prijs de Heer, re-gen en dauw, loof de Heer,
Loof de Heer, on-ze God! Loof de

Heer, on-ze God! stor-men en wind, zing de Heer.
Loof de Heer, on-ze God! Loof de Heer, on-ze God!

Vuur en hit-te, loof de Heer, kou-de en vorst, loof de Heer.
Loof de Heer, on-ze God! Loof de

Heer, on-ze God! rijp en sneeuw, loof de Heer.
Loof de Heer, on-ze God! Loof de Heer, on-ze God!

Nach-ten en da-gen, prijs de Heer, dui-ter-nis en licht, prijs de Heer,
Loof de Heer, on-ze God! Loof de

Heer, on-ze God! blik-sems en wol-ken, loof de Heer.
Loof de Heer, on-ze God! Loof de Heer, on-ze God!

Heu-ve-len en ber-gen, prijs de Heer,
Loof de Heer, on-ze God!

bron-nen en be-ken, prijs de Heer,
Loof de Heer, on-ze God!

bo-men en bloe-men, prijs de Heer.
Loof de Heer, on-ze God! Loof de Heer, on-ze God!

Al wat op de aar-de leeft,
Loof de Heer, on-ze God!

al-les wat in het wa-ter leeft,
Loof de Heer, on-ze God!

al - le vo-gels in de lucht,
Loof de Heer, on-ze God! Loof de Heer, on-ze God!

Vol-ke-ren der aar-de loof de Heer,
Loof de Heer, on-ze God!

recht-vaar-di-gen en ne-d'ri-gen van hart,
Loof de Heer, on-ze God!

dank de Heer, want Hij is goed.
Loof de Heer, on-ze God! Loof de Heer, on-ze God!

Al-le-lu - ia, al-le-lu - ia,
Loof de Heer, on-ze God!

al-le-lu - ia, al-le-lu - ia,
Loof de Heer, on-ze God!

al - le-lu - ia, al-le-lu - ia!
Loof de Heer, on-ze God! Loof de Heer, on-ze God!